

Excellente multifunctionele daken

Het is een tegenwoordig veelvuldig besproken onderwerp: multifunctionele daken. En terecht. De beroemde Zwitsers-Franse architect en stedenbouwkundige Le Corbusier (1887-1965) schreef al over in zijn *vijf punten van een nieuwe architectuur*: 'Le toit-jardin' - het platte dak wordt als buitenruimte ingericht. Bijna een eeuw later is het meervoudig gebruik van de kostbare ruimte in de stad nog altijd geen gemeengoed. En dat terwijl het toepassen van multifunctionele daken (en gevels) een belangrijk antwoord is op brede vraagstukken binnen een energieneutrale, klimaatbestendige en biodiverse leefomgeving, vooral in steden.

Een gezonde en veilige, groene leefomgeving is belangrijk voor ons allemaal. We weten allemaal dat we de natuur om ons heen hard nodig hebben en dat we niet zonder kunnen. We bouwen om onszelf te beschermen tegen koude, neerslag, storm, zonneschijn. We bouwen om een eigen plek te hebben, schoon en zonder ongedierte. We bouwen dus om onszelf te beschermen tegen de natuur. Helaas doen we dit nu vaak nog ten koste van de natuur. We gebruiken materialen, energie en ruimte. Dit is, of in ieder geval wás, een lineair proces waar de natuur weinig voor terugkrijgt, waarbij de mens wereldwijd de overhand krijgt en de natuur terugdringt. Maar tijden veranderen en daarmee inzichten: we kunnen niet alleen maar bouwen om onszelf te beschermen tegen de natuur. We moeten veel meer rekening houden met die natuur en deze beschermen. Doen we dit onvoldoende, dan zullen de negatieve gevolgen voor zowel de mens als de natuur snel toenemen. Gelukkig is op veel vlakken inmiddels een beweging gaande. De energietransitie, het beschermen van de biodiversiteit, veranderende mobiliteitsvormen, aanpassingen in de leefomgeving aan het veranderende klimaat, circulaire materiaalstromen. Het zijn zijn allemaal onderwerpen waarbij we er met elkaar steeds beter in slagen om niet tégen de natuur, maar om juist in symbiose mét de natuur te bouwen.

De tijd dat het merendeel van de daken (en gevels) bewegingsloos naar boven staart met alleen als belangrijkste doel waterdicht te zijn, is wat mij betreft voorgoed ten einde. Dergelijke 'passieve daken' zullen voorlopig nog wel aanwezig zijn, maar het wordt uiteindelijk de uitzondering die de regel bevestigt. De vraag is vervolgens: wat moeten we doen om in langdurige samenhang met de natuur te bouwen. Hoe komen we tot gebouwen die niet een harde scheidslijn zijn tussen mens en de natuurlijke leefomgeving? Hoe bereiken we dat gebouw en natuur elkaar omarmen, samenwerken en elkaar versterken?

In de zoektocht naar de definitie van het excellente multifunctionele dak, bedacht ik een vergelijking om de 'ingrediënten' van een dergelijk dak te kunnen onderscheiden en de samenhang te kunnen duiden. Met een knipoog naar de vijf punten van Le Corbusier en zoals wij een soortgelijk model al jaren kennen voor onze voedingsadviezen, kunnen we een 'Schijf van Vijf' voor daken definiëren. Vijf vakken met de belangrijkste, gebundelde onderwerpen waar aandacht

aan besteed moet worden voor een excellent multifunctioneel dak. Het advies luidt vervolgens: 'kies voldoende uit elk vak en varieer daarbij volop. Dan krijgen wij allemaal (inclusief de natuur) wat goed is voor ons'. Daarbij is het zinvol om op te merken dat uiteraard voor ieder dak diverse minimale vereisten te definiëren zijn om überhaupt te voldoen aan praktische vereisten voor het gebouw, aan bestaande vakrichtlijnen, bouwnormen en aan wet- en regelgevingen. Maar buiten die grenzen van minimale vereisten in de schijf kan men zelf de benodigde of gewenste ambitie bepalen. Ga samen met betrokken stakeholders het gesprek aan, bediscussieer wat nodig is en wat gewenst is, vraag advies, zet stippen op de horizon en de bedenkmansier om daar vervolgens te komen. Geen enkel dak is hetzelfde. We willen juist graag de ruimte geven voor technische innovatie, vernieuwende en aansprekende ontwerpen en we willen inspelen op lokale omstandigheden.

Conclusie is dat een 'excellent multifunctioneel dak' niet bestaat uit één type dak met een vaste set aan voorwaarden. Een excellent multifunctioneel dak bestaat uit een weldoordacht, goed op elkaar en op de omgeving afgestemd geheel, waarbij de onderlinge samenhang en het belang van iedere stakeholder op de goede manier is vertegenwoordigd. Daarbij is het de kunst om op geen enkel gebied op de 'nullijn' (minimale vereisten) te blijven hangen. Immers, als één van de delen van de rekenkundige vergelijking voor het excellente multifunctionele dak op nul blijft staan, is de uitkomst van die vergelijking per definitie flauwekul.

Albert Jan Kerksen

Bron: Albert Jan Kerksen